KURULUŞUNUN 42. YILDÖNÜMÜNDE HESAP UZMANLARI KURULU VE HESAP UZMANLIĞI

Nusret KESLER

Fahri Maliye Hesap Uzmanı

GİRİŞ:

Maliye ve Gümrük Bakanlığı Hesap Uzmanları Kurulu, 29 Mayıs 1987 günü 42. kuruluş yılını idrak etmiş bulunmaktadır.

Hesap Uzmanları açısından olduğu kadar ülke vergiciliği yönünden de önem ve özellik arz eden yıl dönümü nedeniyle, bilgi ve deneyimlerini, yayınlanmaya başladığından beri, derginiz aracılığı ile sizlere aktarmakta olan Hesap Uzmanlarının mensubu bulundukları Hesap Uzmanları Kurulu'nun kuruluşu ve gelişmesi ile Hesap Uzmanlığı hakkında ilgilerinizi çekecek ve daha yakından tanıtacak bazı bilgiler sunulacaktır.

HESAP UZMANLARI KURULUNUN KURULUŞU:

Hesap Uzmanları Kurulu. Maliye ve Gümrük Bakanlığının, asli görev olarak, en üst düzeyde hizmet veren tek denetim kuruluşudur.

Kurulun kuruluşu, modern vergiciliği yurdumuzda da uygulanabilmesi için yapılan çalışmalar sırasında gerçekleşmiştir.

Yeni vergi sisteminin tesisine, diğer bir deyimle Türk Vergi Reformu'nun yapılmasına ilişkin çalışmalar ise, 1943 yılında başlanılmıştır.

Gerçekten, o yıllarda devletin vermek zorunda olduğu hizmetleri yerine getirebilmesi için kamu birimlerine duyduğu ihtiyaç sürekli şekilde artarken yürürlükte bulunan Kazanç Vergisi. Fonksiyonunu yerine getiremez olmuştur.

Bunun sonucu olarak, modern yapılı ve masif randımanlı gelir ve Kurumlar Vergisi sistemine geçilmesi zorunlu hal almıştır.

Diğer taraftan, sözü edilen vergiler beyan esasına dayandığı ve geniş mükellef kitlelerini kapsamına aldığı için. vergi denetimine duyulan ihtiyacı büyük ölçüde artmıştır. Halbuki, o tarihlerde mevcut denetim teşkilatı ve uygulanan denetim metotları, beliren ihtiyaçları karşılamaktan uzak kalmıştır.

Bu durum, modern vergi inceleme tekniklerini çok iyi bilen, yüksek mesleki bilgi ve ihtisas sahibi olan ve görevini tam bir bağımsızlık ve yansızlıkla yapabilecek niteliklere haiz bulunan elemanlardan oluşan, batıdaki örneklerine uygun, yeni bir vergi denetim kuruluşuna gidilmesini kaçınılmaz kılmıştır.

İşte, böyle bir zorunluluğa yanıt olmak üzere, 29.5.1945 tarihinde, 4709 sayılı özel kuruluş kanunu ile, Hesap Uzmanları Kurulu teşkil olunmuştur.

HESAP UZMANLARI KURULUNUN VE HESAP UZMANLARININ DEVLET KURULUŞLARI İÇİNDEKİ YERİ VE ÇALIŞMALARININ KAPSAMI:

Hesap Uzmanları Kurulu Maliye ve Gümrük Bakanlığının üst düzey denetim ve danışma birimi olup, doğrudan bakana bağlı bulunmakta ve onun adına görev yapmaktadır. Hesap Uzmanları da, kurulun üyelerini teşkil etmektedir.

Kurul, Maliye ve Gümrük Bakanına bağlı olarak ve Hesap Uzmanları da Bakan adına görev yapmakla beraber, Hesap Uzmanları Kurulunun kuruluş kanununun yürütülmesi yetkisi Bakanlar Kurulu'na verilmiştir.

Böyle bir düzenlemeye girmekle, vergi denetiminin bağımsızlığının sağlanması, denetimin maliye idaresiyle mükellef arasında her türlü hiyerarşik ve politik etkiden uzak bir şekilde gerçekleştirilmesi ve Hesap Uzmanlarının da, bütün çalışmalarında özel bir güvenceye ve tam bir özgürlüğe sahip olmaları amaçlanmıştır.

Belirtilen bu özellik, Hesap uzmanları Kurulu kurulmasına dair 4709 sayılı kanunun gerekçesinde, özet olarak, her gün iş aleminin birbirinden ayrı ahlak ve karakter yapısındaki mükellef grubu ile devamlı surette temas halinde bulunan milyonlarca liralık vergi matrahları üzerinde inceleme yapmak mevkiinde olan Hesap uzmanlarının, ülkenin mali otoritesini temsil etmeleri itibariyle, her türlü etkiden uzak, özel bir karaktere ve müstesna moral niteliklere sahip olmaları gerekir şeklinde vurgulanmıştır.

Hesap Uzmanları Kurulunun statüsü ile görev ve yetkileri 4709 sayılı kuruluş kanununda, gelir kanunlarının emrettiği ödevliler hesaplarını incelemek ve Maliye Bakanı tarafından lüzum görülecek etütleri yapmak şeklinde belirlenmiştir. Ancak kanun, zaman içerisinde, genişleyen çalışma alanlarını kavramada ve beliren ihtiyaçları karşılamada yeterli olamamış; bu nedenle yapılan çalışmalara, daha çok, onaylar ve çeşitli kanunlarla öngörülen özel görevler yolu ile yön verilmiştir.

Bu durum dikkate alınarak, 13.12.1983 gün ve 178 sayılı Maliye ve Gümrük Bakanlığının teşkilat ve görevleri hakkında kanun hükmünde kararname ile, Hesap Uzmanlarının görevleri;

a) 4709 sayılı Hesap Uzmanları Kurulu kurulmasına dair kanunun Hesap Uzmanları Kuruluna verdiği görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak,

b) Kurulun görev ve yetki alanına giren konularda mevzuat ve uygulama ile ilgili etüt, araştırma ve diğer çalışmaları yapmak ve tekliflerde bulunmak.

c) Çeşitli kanun, tüzük, yönetmelik ve diğer mevzuatla Hesap Uzmanlarına verilen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak,

d) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak, şeklinde ifade olunmuştur.

Vergi denetimini ülke çapında ve en üst düzeyde planlayan, teşkilatlandıran ve yürüten bir denetleme birimi olarak Hesap Uzmanları Kurulu, geride bıraktığı 41 yıllık görev dönemi içinde, çok değişik alanlarda ve çok çeşitli konularda hizmetler vermiştir. Kurul, kendine tevdi olunan görevleri, daima belli bir plan dahilinde ve kendine özgü çalışma anlayışı içinde yürütmüştür.

Sözü edilen çalışmaların başında, kurulun asli görevini teşkil eden, üst seviyedeki vergi denetimleri gelmektedir.

Bilindiği üzere, vergi incelemeleri, ilke olarak, ekonominin çeşitli sektörlerindeki gelişmelerle milli gelirdeki artışlar izlenmek ve verginin mali ve ekonomik müdahale aracı oluşu göz önünde tutulmak suretiyle, vergi adaletinin gerçekleştirilmesine ve yurt kalkınmasının gerektirdiği kaynak artışının sağlanmasına yardımcı olmak amacı ile yapılmaktadır.

Hesap Uzmanları Kurulu, genel vergi reformu ile birlikte modern vergi denetimini tesis ederek inceleme yöntemlerini batı ölçülerine uygun bir niteliğe kavuşturmuş; en önemlisi, incelemeleri tolerans kavramını denetimin mevcut olması gereken bağımsızlığını getirmiştir.

Kurul, vergi incelemeleri yanında, vergi düzeninin uygulanmasında, bunun kitleye mal edilmesinde ve gelir idaresinin yeni duruma adaptasyonunda geniş görev alanına sahip olmuştur. Bu cümleden olmak üzere. Hesap Uzmanları, genel vergi politikasına ve vergi reform çalışmalarına katılmış, Katma Değer Vergisine geçiş çalışmalarının her aşamasında aktif görev almış, vergi

hukuku. maliye, iktisat, işletme ve muhasebe konularında bilgi ve ihtisasa dayanan çeşitli inceleme ve araştırmalarda bulunmuştur. Ayrıca, Türk Parası kıymetini koruma mevzuatında, Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu ile Petrol ve Maden Kanunlarında, KIT'lerin görev zararlarına ilişkin kanunda ve benzeri kanunlarda öngörülen ve özel bir bilgi ihtisas ve deneyimi zorunlu kılan incelemeleri yaptığı gibi yatırımların, ihracatın, döviz kazandırıcı işlemlerin özendirilmesi, yatırım indirimi, mali ve ekonomik bünye tahlilleri, bilirkişilik ve ekspertiz işleri ile ilgili inceleme ve çalışmalar da yapmış; Vergi Teşkilatı personelini eğitmiş; Bakanlık dışında, diğer kamu kuruluşlarında. üniversite ve yüksek okullarda vergi ve muhasebe konularında kurs ve seminerler düzenlemiş; vergi kanunları ve vergi uygulamaları bakımından mükellefleri aydınlatmak üzere danışma büroları açmıştır.

Diğer taraftan, daha ziyade ekonomik nedenler sonunda olmak üzere, kuruldan ayrılan ve mesleki nitelikleri nedeniyle hizmetlerine şiddetle ihtiyaç duyulan Hesap Uzmanları. belli bir kapasiteye erişmiş bulunan özel sektör kuruluşlarında üst yönetici, mali koordinatör, mali müşavir, denetçi veya analist olarak çalışmalar yapmak suretiyle ilgili kuruluşların mali ve ekonomik yönetiminde de söz sahibi olmaktadırlar.

Kurulun yapısının ve Hesap Uzmanlarının gerek Maliye ve Gümrük Bakanlığının bünyesinde, gerekse diğer bakanlıklarla resmi teşekküller ve özel sektör tarafından, mali ve ekonomik faaliyet alanlarında aranılan görevliler oluşunun ve bunu devam ettirebilmesinin temelinde, tam bir titizlikle yapılan Hesap Uzman Muavinliği giriş ve yeterlik sınavları ile Hesap Uzman Muavinlerinin. Hesap Uzmanlığı bir ihtisas mesleği olduğundan, 3 yıllık staj dönemi süresince tabi tutuldukları, kurs ve seminerler şeklinde yürütülen ve tüm vergi kanunları, vergi hukuku, genel muhasebe, ihtisas muhasebeleri, mali tabloları analizleri, makinalı muhasebe, kambiyo ve dış ticaret rejimi, gümrük, yabancı sermaye, bankalar ve sermaye piyasası mevzuatı, devlet ve işletme bütçeleri, revizyon ve rapor yazma teknikleri gibi konuları içeren eğitim çalışmaları; Hesap Uzmanları yanında yapılan refakat çalışmaları; ve yeterlik etüdü çalışmaları yolu ile mesleğin gerektirdiği niteliklere sahip hale gelecek şekilde yetiştirilmeleri; Hesap Uzmanlarının da, mesleki ve bilimsel formasyonlarının devamlı surette geliştirilmesine yönelik hizmet içi eğitim çalışmaları ve batı ülkelerinde yaptıkları inceleme ve araştırmalar yer almaktadır.

SONUÇ:

Hesap Uzmanları Kurulu ve Hesap Uzmanları, belirtilen bu çalışmalarını bundan böyle de, günümüz koşullarında kendilerine duyulan ihtiyacın daha da artmakta olduğunun bilinci içinde ve tam bir özveri ile sürdürerek gelecek kuruluş yıllarını daha büyük bir onurla kutlayacaktır.